

Ewa Krakowińska

"Przedsiębiorstwo społeczne :
kapitalizm dla ludzi", Muhammad
Yunus, Warszawa 2011 : [recenzja]

Problemy Zarządzania 11/3, 237-240

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Recenzja książki *Przedsiębiorstwo społeczne. Kapitalizm dla ludzi*

Ewa Krakowińska

Książka Muhammada Yunusa ukazuje polskiemu czytelnikowi, jak ważna dla globalnej gospodarki jest ekonomia społeczna i przedsiębiorstwa społeczne w walce z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Około 25% ludności na świecie żyje w skrajnym ubóstwie. Warunki życia ludzi ubogich pogarszają się na skutek nie tylko kryzysu żywnościowego, kryzysu środowiska naturalnego, ale również kryzysu finansowego. Tradycyjny kapitalizm, który wymaga ciągłego zwiększania zysków, coraz bardziej zawodzi pod względem odpowiedzialności społecznej, a prowadzona obecnie walka o złagodzenie zjawisk kryzysów gospodarczych poprzez tworzenie pakietów poręczeń finansowych dla wielu instytucji nie doprowadziła do stworzenia żadnego pakietu poręczeń dla ofiar kryzysów – a dotyczy to około 3 miliardów ludności na świecie. Pomocą dla najuboższej ludności może być, zdaniem autora, rozwój przedsiębiorczości społecznej.

M. Yunus we wstępie przedstawia, jak doszło do jego zaangażowania się w walkę z ubóstwem ludności Bangladeszu i założenia banku dla ubogich, zwracając uwagę na to, że taką walkę należy zacząć od małego kroku, czyli rozwiązania choćby jednego, pozornie małego problemu ubogiej ludności, np. pożyczania minimalnej kwoty pieniędzy na założenie własnej firmy, a nie od wielkich planów na masową skalę. W taki właśnie sposób powstał Grameen Bank, który jest obecnie bankiem ogólnokrajowym.

W pierwszym rozdziale autor odpowiada na pytanie, dlaczego przedsiębiorstwo społeczne, którego celem jest rozwiązanie jakiegoś problemu społecznego poprzez łączenie wytwarzania i sprzedawania dóbr i usług za pomocą metod biznesowych, tak odmienne od tradycyjnego przedsiębiorstwa i od organizacji nie nastawionej na realizację zysku, jest dobrym rozwiązaniem. Odpowiedzią na to są zasady przedsiębiorstwa społecznego oraz różnice występujące w porównaniu z organizacjami nie nastawionymi na zysk, takimi jak fundacje, organizacje pozarządowe czy spółdzielnie. Następnie autor omawia zasady odpowiedzialności społecznej korporacji i przyczyny, dla których w przedsiębiorstwie społecznym wyklucza połączenie siły zasady zysku z korzyściami społecznymi oraz jego relacji z rządem. Na zakończenie tego rozdziału odpowiada na pytanie, co oferuje jego założycielom przedsiębiorstwo społeczne, wymieniając: kreatywności, zmianę

sposobu życia, a także ciągły proces uczenia się dla osób zaangażowanych w jego prowadzenie.

Kolejny, drugi rozdział omawia, jak doszło do powstania świadomie zaprojektowanego przedsiębiorstwa społecznego Grameen Danone, którego celem jest zapewnienie ludności Bangladeszu, a zwłaszcza dzieciom lepszej żywności w postaci wzbogaconego w środki odżywcze jogurtu. Autor analizuje historię powstania tego przedsiębiorstwa: od pomysłu, poprzez trudności związane z jego sprzedażą, wpływu wzrostu cen żywności na skutek globalnego kryzysu oraz podjęte decyzje sprzedażowe i marketingowe, które przyczyniły się do sukcesu tego przedsięwzięcia.

Rozdział trzeci zawiera analizę procesu uruchamiania przedsiębiorstwa społecznego, od zidentyfikowania potrzeb ludności ubogiej, przez sformułowanie celu, ustalenie konkretnych zadań na początku na małą skalę, które z czasem złożone w całość pozwolą rozwiązywać większe problemy, np. problem opieki zdrowotnej (lepsze odżywianie, czysta woda, buty, które chronią dzieci przed pasożytami, to mniej ludzi korzystających ze szpitali, a możliwość uczenia się w szkołach pielęgniarstwa to lepsza opieka zdrowotna). Co prawda zawarte w tym rozdziale rozważania odnoszą się do działań związanych z ubogą ludnością wiejską Bangladeszu i jej uwarunkowań kulturowych, odmiennych od realiów np. europejskich, jednak zasada, że przedsiębiorstwo społeczne powinno powstawać wokół ludzi poprzez ustalenie, kto będzie jego beneficjentem, a następnie należy odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób można im pomóc, wydaje się uniwersalna. Tak jak ulepszanie produkcji i ułatwianie dostępu do rynku, zapewnienie zatrudnienia, pomaganie konsumentom, sprzyjanie przedsiębiorczości czy zapewnianie stabilności. Następnie autor zwraca uwagę na proces tworzenia modelu przedsiębiorstwa społecznego – od fazy eksperymentalnej, poprzez twórczą jego modyfikację i modele alternatywne przedsiębiorstw społecznych będących własnością ludzi ubogich. Zwraca też uwagę na to, że wiele przedsięwzięć wymaga profesjonalnego wsparcia i przyciągania do współpracy ludzi utalentowanych oraz dobrego przygotowania biznesplanu.

Rozdział czwarty omawia przykład przedsiębiorstwa w dziedzinie opieki zdrowotnej, które rozpoczęło swoją działalność od leczenia kilkorga dzieci chorych na talasemię. W tym celu powstało wspólne przedsięwzięcie Cure-2Children organizacji pozarządowej i Grameen Healthcare Trust (Fundusz Zdrowia Gramem).

Kolejny, piąty rozdział omawia strukturę prawną i finansową przedsiębiorstwa społecznego. Zdaniem autora ważnym krokiem w procesie poszukiwania źródeł finansowania działalności przedsiębiorstwa społecznego jest sporządzenie biznesplanu, który pomoże przyciągnąć inwestorów. Dobre przygotowanie biznesplanu na co najmniej 5 lat pozwoli określić, ile kapitału trzeba będzie zgromadzić, aby rozpocząć działalność oraz w kolejnych latach funkcjonowania przedsiębiorstwa, aż do osiągnięcia przez nie samowystarczalności.

Autor zwraca uwagę na to, że dość często nakłady na nowe przedsiębiorstwo społeczne pochodzą bezpośrednio z kieszeni założycieli, a także od znanych im osobiście inwestorów. Jednak jego zdaniem należy szukać pieniędzy na finansowanie nowego przedsiębiorstwa społecznego w postaci dotacji od fundacji, pieniędzy od instytucji charytatywnych oraz darowizn od organizacji i ludzi, którzy chcą pomagać biednej ludności. W dalszej części tego rozdziału autor omawia różne formy prawne przedsiębiorstwa społecznego, wskazując na ich zalety i wady w realizacji celów społecznych.

Rozdział szósty przedstawia projekt społecznych prac badawczo-rozwojowych w zakresie dostarczania czystej wody pitnej dla ludności jednej z wiosek w Bangladeszu. Jest to historia powstania przedsiębiorstwa społecznego Grameen Veolia Water, które wybudowało zakład oczyszczania wody, a także sieć rur wodociągowych i punktów pobierania czystej wody za niewielką opłatą. Działalność tego przedsiębiorstwa wymagała zmian strategii działania związanej ze znalezieniem kanałów dystrybucji oraz rozszerzenia działalności na inne kraje.

Rozdział siódmy analizuje tworzenie globalnej infrastruktury dla przedsiębiorstwa społecznego. Autor omawia, jak idea przedsiębiorstwa społecznego przenika do środowisk naukowych i wyższych uczelni, które propagują działalność przedsiębiorstwa społecznego wśród studentów i praktyków biznesu, wymieniając kilka przykładów: Ośrodek Yunusa (Yunus Center), Grameen Creative Lab-GCL (Kreatywne Laboratorium Grameen), ośrodki uniwersyteckie do badania przedsiębiorstwa społecznego, tworzenie funduszy inwestycji społecznych oraz, w przyszłości, rynku społecznych papierów wartościowych (ale przedtem muszą powstać przedsiębiorstwa emitujące papiery wartościowe podlegające obrotowi).

Przedostatni, ósmy rozdział analizuje różnorodność inicjatyw w zakresie rozwoju przedsiębiorstw społecznych na świecie. Przedsiębiorstwo społeczne BASF (firma niemiecka) i Grameen mają wspólnie wytwarzać siatki nasycone środkami odstrasżającymi komary i produkować oraz sprzedawać saszetki odżywcze dla dzieci. Kolejnym przedsiębiorstwem jest Grameen Intel świadczący usługi zdrowotne oparte na technologii informatycznej poprzez gromadzenie danych o zdrowiu ciężarnych kobiet i oddzieleniu przypadków ciąży o umiarkowanym ryzyku od przypadków o wysokim ryzyku, aby do tych kobiet na czas mogła dotrzeć pomoc. Autor przedstawia przedsiębiorstwo społeczne Grameen Adidas, które dostarcza buty dla ubogiej ludności, oraz tworzenie przedsiębiorstw społecznych do żywienia regionalnych gospodarek w Kolumbii, Albanii i na Haiti.

Ostatni, dziewiąty rozdział omawia współczesne kłopoty światowych gospodarek związane z trwającym kryzysem, wraz z konsekwencjami załamania się rynków kredytowych, upatrując możliwości rozwiązania problemów ubóstwa, bezdomności, głodu i chorób w powstawaniu przedsiębiorstw społecznych, które mogą być kontralternatywą przedsiębiorstw nastawionych na

zysk, temperując ich brak umiaru w pogoni za zyskiem, tak aby najbiedniejsi mogli również mogli czerpać korzyści ze wzrostu gospodarczego.

Autor wierzy, że na świecie są miliony osób, które są skłonne do bezinteresownych działań na rzecz ludzi ubogich, dzięki którym na świecie nie będzie ubóstwa, w którym zostanie przywrócona równowaga.

Muhammad Yunus w swojej książce, analizując przykłady przedsiębiorstw społecznych działających w Bangladeszu i w innych ubogich państwach na świecie, pokazuje, że przedsiębiorstwo społeczne pomaga rozwiązywać problemy, z którymi nie radzi sobie ani państwo, ani rynek. Idea przedsiębiorstwa społecznego przyczynia się do rozwiązywania problemów społecznych, które gospodarka rynkowa wytwarza i utrwała, w działania, które charakteryzują się wyższą świadomością i odpowiedzialnością społeczną.

Zachęcam do lektury książki M. Yunusa również dlatego, że jeśli obecnie stoimy przed wyborem, co dalej zrobimy z początkiem naszej kariery zawodowej, albo w sytuacji gdy chcemy coś zmienić w naszym życiu, to książka ta zainspiruje nas do pomocy w tworzeniu przedsiębiorstw społecznych w naszym kraju, aby pomóc ubogim, wykluczonym, bezrobotnym i biednym oraz dzieciom. Być może nasze kwalifikacje okażą się cenne w podejmowaniu różnych działań na rzecz ludzi ubogich. Mam nadzieję, że jeśli pomoc ubogim będzie tylko krótkim epizodem w naszym życiu, to zdobyte doświadczenie w pracy z ubogimi i wykluczonymi dostarczy nam wiele radości, gdy uda się poprawić ich warunki życia i nie będą oni klientami pomocy społecznej, a sami będą mogli o sobie decydować.

Gorąco polecam tę książkę również czytelnikom, którzy chcą zgłębiać wiedzę biznesową, gdyż zdobędą cenne informacje o tym, jak założyć firmę, jak budować jej strategię działania na rynku, a jednocześnie realizować cele społeczne.

Yunus Muhammad (2011). *Przedsiębiorstwo społeczne. Kapitalizm dla ludzi*. Warszawa: Wydawnictwo ConCorda.